

Jure BRKAN

DOPRINOS FRA ANTE CRNICE PROGLAŠENJU SVETIM
BLAŽENOG NIKOLE TAVELIĆA

*Contribution of Fr. Ante Crnica to the Canonization
of Blessed Nicholas Tavelić*

„Složnim silama radimo što tko može,
a svatko može barem nešto i uspjeh je siguran.“
(A. Crnica)

UDK: 27-789.32Crnica,A.
27-36(497.5)Tavelić,N.

295
Služba Božja 3118.

Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
Primljeno: 2/2018.

Sažetak

Uz uvod i zaključak rad je podijeljen na pet poglavlja. Prvo poglavlje govori o fra Anti Crnici u njegovoj ulozi vicepostulatora u kauzi za kanonizaciju blaženog Nikole Tavelića koji je bio Hrvat, svećenik i franjevac, koji je zajedno s trojicom drugih (njih četvorica) franjevac (OFM) u Jeruzalemu 14. studenoga 1391. godine „stekao palmu mučeništva”. Drugo poglavlje sadržava nekoliko bitnih momenata iz procesa i povijesti kanonizacije Nikole Tavelića, a treće poglavlje posvećeno je razdoblju od 1958. godine kada je započela intenzivnija promidžba o blaženom Nikoli Taveliću. U četvrtom poglavlju autor prikazuje početke pisanja fra Ante Crnice o blaženom Nikoli Taveliću da bi članak završio tematikom proglašenja svetim s pomoću ekvipolencije. Na koncu rada autor smatra kako je fra Ante Crnica bio zaslužni djelatnik za proglašenje blaženim Nikole Tavelića, prvim svecem iz hrvatskoga naroda. Za proglašenje svetim blaženoga Nikole Tavelića Crnica se pokazao kao znanstvenik, crkveni pravnik, povjesničar te ujedno uporan, ustrajan, stručan i neustrašiv.

Ključne riječi: Ante Crnica; Nikola Tavelić; franjevci; proglašenje svetim; Hrvat.

UVOD

Nikola Tavelić rodio se u Šibeniku 1340., a mučen je u Jeruzalemu 1391. godine. Najprije je bio član samostana u Bribiru. U 30. godini života išao je u Bosnu kao misionar gdje je ostao 12 godina. Nakon boravka u Bosni odlazi u Jeruzalem gdje podnosi mučeničku smrt kao svjedok za vjeru u Isusa Krista Božjeg Sina, jedinoga Otkupitelja i Učitelja, za kojega je Bog posvjedočio da je On njegov Sin ljubljeni i da ga slušamo. Od mučeničke smrti Nikole Tavelića 1391. u Jeruzalemu smatralo se da je imao junačke kreposti te da je mučen iz mržnje prema katoličkoj vjeri. Taj glas svetosti protezao se stalno, a posebno nakon njegove smrti pa sve do 1889. godine kada je obred štovanja Nikole Tavelića Katolička Crkva službeno priznala. Štovanje je bilo prošireno posebno u Franjevačkom redu i hrvatskom narodu, a posebno nakon 13. siječnja 1909. kada je Sveta stolica dopustila da se u samostanima i župnim crkvama na dan 14. studenoga blaženi Nikola Tavelić štuje kao svetkovina drugoga reda (*duplex II. classis*). Dakle, u drugom dijelu 19. stoljeća započelo se intenzivnije raditi na tome da Katolička Crkva službeno prizna kult Nikole Tavelića što je i učinjeno 1889. godine.

Zbog neprilika koje su prouzročile politička događanja u Austro-Ugarskoj (Prvi svjetski rat), zanos za štovanjem blaženog Nikole Tavelića pomalo je jenjavao, ali u tridesetim godinama 20. stoljeća nastavljeno je intenzivnije štovanje. Posebno se nastojalo da Crkva blaženoga Nikolu Tavelića također proglasi i svetim s pomoću pravnog instituta *ekvipolencije* (jednakovrijednost). Mogli bismo reći da su tomu doprinijeli najprije don Krsto Stošić, svećenik Šibenske biskupije, potom i drugi koji su svojim pisanjem širili slavu mučenika blaženog Nikole Tavelića, a na poseban način dr. fra Bernardin Polonijo i dr. Josip Andrić.

Fra Ante Crnica posebno je od 1940. godine radio na tome da se blaženoga Nikolu Tavelića proglasi svecem Katoličke Crkve. U razdoblju od 1957. do 1969. godine na tome je izrazito intenzivno radio. Crnica je 1957. godine imenovan vice-postulatorom u kauzi blaženoga Nikole Tavelića, te je odmah iduće godine tiskao svoje zapaženo djelo *Historico-juridica dilucidatio*. Nakon toga, tiskao je još dvije knjige, a četiri je izdao u ciklostilskom izdanju. Započeo je i tiskati *Vjesnik Blaženoga Nikole Tavelića* – glasilo koje je posvetio širenju slave blaženog Nikole Tavelića. Crnica se od 1957. godine potpuno posvetio radu na kauzi blaženog Niko-

le Tavelića i to šireći njegovu slavu i dokazujući mjerodavnima u Crkvi kako blaženi Nikola Tavelić zaslužuje da ga se proglaši prvim Hrvatom svecem Katoličke Crkve s pomoću postupka – načina postupanja – proglašenja svetima s pomoću *ekvipolencije*. U tome je Crnica uspio! Te je nakon Crničine smrti papa Pavao VI. 1970. godine proglasio blaženoga Nikolu Tavelića svecem Katoličke Crkve.

1. FRA ANTE CRNICA VICEPOSTULATOR

Fra Ante Crnica¹ u starijim je godinama svoga života, u 65. godini, dosta bolestan prihvatio službu vicepostulatora u kauzi za kanonizaciju blaženog Nikole Tavelića, koji je bio Hrvat, svećenik i franjevac koji je zajedno s trojicom drugih (njih četvoriца) franjevac (OFM) u Jeruzalemu 14. studenoga 1391. godine „stekao palmu mučeništva”. *Sveta kongregacija obreda*, njezina *povijesna sekcija*, nakon proučavanja svjedočanstva o mučeništvu i junačkim djelima koja je temeljila na dokumentima i drugom pisanju o njegovu mučeništvu i kreposnom životu, najprije je izradila: *Positio* (str. I.–XVII.); nakon toga *Summarium* (str. XVI.–XXVII.) u kojemu su doneseni važniji dokumenti – *Documenta* (str. 1–63; dalje: *Summarium*) o mučeničkoj smrti blaženoga Nikole Tavelića u Jeruzalemu 1391. godine te je sve to u jednoj knjizi kongregacija objavila u Rimu dana 30. studenoga 1961. godine. *Summarium*, kako je bilo propisano u postupku kada se radi o povijesnoj kauzi za proglašenje svetim, tj. *Kongregacija za obrede*, njezina Povijesna sekcija objavila je *Summarium de vita, martyrio et cultu b. Nicolai*. Taj *Summarium* izradio je, tj. priredio fra Bazilije Pandžić, franjevac iz Hercegovine u Rimu. Čitamo, naime, u *Summarium*: „redatto sotto la mia direzione dal p. Basilio Pandžić, secondo il noto metodo della *Sezione Storica*.”²

¹ O fra Anti Crnici (1892. – 1969.), katoličkom svećeniku i franjevcu, OFM, čovjeku s dva doktorata: doktoru teologije i obaju prava te povjesničaru, više u: Ante Josip SOLDI, *O. fra Ante Crnica*, u: Kačić 3 (1970.), str. 177–184.; *Fra Ante Crnica (1892.-1969). Život i djela. In memoriam* (uredio: Dr. fr. Krsto KRŽANIĆ), Makarska, 1970., posebno usp. str. 29–32.

² SACRA RITUUM CONGREGATIO SECTIO HISTORICA, SECTIO. HISTORICA.,
N. 112,
SIBENICEN.

Odmah zapažamo kako je u *Summarium* zapisano da je blaženi Nikola Tavelić rođen u Šibeniku što je prihvaćeno, također i u Časoslovu, IV.³ Tu se kaže kako je naš blaženik rođen u Šibeniku iz plemenite hrvatske obitelji. Dalje se navode franjevci koji su zajedno sa sv. Nikolom Tavelićem podijeli mučeništvo: Deodat iz Ruticinija u Akvitaniji; Petar iz Narbone u Francuskoj; Stjepan iz Cunea u Italiji – ljudi divnih vrlina duha, hrabri i postojani u podnošenju smrtnih muka. „Po nauku i primjeru svoga oca i zakonoše svetoga Franje, oni su posvetili život na korist vjernika, a i o tome da druge narode, osobito islamski svijet, privedu kršćanskoj vjeri i bogoštovlju.”⁴ Tako u krakom životopisu, čitamo u Časoslovu IV.

Fra Nikola Tavelić (i njegovi drugovi) „u Jeruzalemu (je) ste kao palmu mučeništva 14. studenoga 1391. godine, a papa Pavo VI. proglasio ga je svetim tek 21. lipnja 1970”. Dakle, „ipak je taj datum trebalo dugo čekati⁵, jer naime tek je, na molbu šibenskog biskupa *Josipa Fosca*, Kongregacija obreda, 6. 7. godine 1889. koji je potvrdio postupak za potvrdu kulta blaženoga Nikole Tavelića koji je započeo 30. 12. 1880. u Šibeniku kojim je potvrđen u Šibeniku, na dijecezanskom sudu, 24. 11. 1881. zatraženo od

---

IN ODIUM FIDEI UTI FERTUR,
IN CIVITATE IERUSALEM INTERFECTI (†1391).

POSITIO SUPER MARTYRIO EX OFFICIO CONCINNATA

Typis Polyglottis Vaticanis MCMLXI.: na str. V.–XVIII. nalazi se POSITIO; na str. XXI.–XXVII, nalazi se SUMMARIUM, a na 3–59. su donesena DOCUMENTA. Na kraju je tiskano, na str.61-63. Appendix. (Ovaj dokument je tiskala: *Svete Kongregacije obreda* 1961. (Sacra rituum Congregatio) dalje ćemo citirati: *Summarium*).

Citirani *Summarium* darovao je fra Anti Crnici Dr. Krešimir Zorić, Postulator, Rim 24. II. 1961. s posvetom i žigom postulatora kauze Bl. Nikole Tavelića u Rimu:

U posveti Postulator Zorić, piše:

„Mnogop. Ocu Dr. Anti Crnici O. F. M. prezaslužnu Vice-Postulatoru u znak zahvalnosti i štovanja Dr. Krešimir Zorić Postulator, Rim, 24.II. 1961.”

U *Summarium* je ukratko opisano: I. De vitae B. Nicolai; II. De martyrio B. Nicolai, 1. Praeparatio ad martyrium, 2. Cursus martyrii, 3. De fama martyrii; III. De cultu publico B. Nicolao tributo, 1. De eius cultu publico usque ad eius confirmationem, 2. Confirmatio cultus publici B. Nicolao ab immemorabili praestito (1889)., 3. Concessionnes festi in honorem B. Nicolai. U drugom dijelu *Summarium* nalaze se DOCUMENTA o blaženom Nikoli Taveliću i na kraju preslik izvještaja o mučeništvu.

³ U *Božanski časoslov*, IV. kaže se: „Nikola Tavelić rodio se oko 1340. g. u našem gradu Šibeniku.”

⁴ Usp. *Božanski časoslov*, IV, str. 1207.

⁵ *Božanski časoslov*, IV, str. 1204.

Kongregacije kulta da prihvati javno štovanje Nikole Tavelića,⁶ papa Leon XIII, je 6. 6. iste godine potvrdio (*confirmato*) javno štovanje B. Nikole od pamtivijeka”.⁷

Dakle, prema kan. 2133 Zakonika iz 1917.,⁸ provedeno je istraživanje „nezapamćenoga” – od pamtivijeka – o štovanju i o krepostima i mučeništvu („Inquisitio R.P.D. Relatoris generalis de causa deque serie documentorum ad eam pertinentium”). Dakle, bilo je „trattare la questione del martyrio del Beato. La *Positio*, che presentò ai Rev.mi Consultori Storici, è stata allestita a questo scopo e contiene la documentazione in merito.”

Ispitivano je, kako piše u *Summarium*, bilo sročeno u četiri točke: „nella presente Inquisitioni tratterò:

1. della storia della Causa e del culto prestato al Beato;
2. del lavoro compiuto della Sezione Storica;
3. del valore della documentazione;
4. della figura del Beato e consoci.”⁹

Crnica piše kako je nakon 6. lipnja 1889. godine kada je Kongregacija obreda odobrila javni kult ili javno štovanje blaženoga Nikole Tavelića, te od kada je od 30. prosinca 1890. godine započelo javno štovanje najprije u šibenskoj biskupiji i nakon toga i u Dalmatinsko-istarskoj provinciji oo. Konventualaca dopušteno štovanje blaženoga Nikole Tavelića, da je štovanje blaženoga Nikole Tavelića postupno doživljavalo velik porast i proširenje, a posebno u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Naime, najprije je od 28. svibnja 1898. godine štovanje prošireno na sav Franjevački red i dopušteno je Franjevačkom redu da na dan smrti blaženoga Nikole Tavelića 14. studenoga blaženoga Nikolu Tavelića može

⁶ *Summarium*, str. V.

⁷ *Summarium*, str. XXVI. „2. Confirmatio cultus publici **B. Nicolao ab immemorabili praestito (1889).**”; **usp. Acta processus pro confirmatione cultus B. Nicolai Tavelić, ed. S.R.C. Romae 1889.; usp. Praefatio, Historica-juridica..., ROMAE, IN COMMEMORATIONE ss.protomartyrium Sancta Romanae Ecclesiae, 1958. Sac. Krešimir Zorić. Causae canonizationis B.Nicolai Tavelić, Postulator.**”, str. IX–XI.

⁸ O postupku za proglašenje blaženim preko iskazivanja štovanja rade kanoni 2125-2135. Crnica piše u svome Priručniku, str. 372. „Tako je 25.V. odnosno 6.VI. 1889. proglašen blaženim i naš bl. Nikola Tavelić.” Ovdje Crnica citira samoga sebe: Ante CRNICA, *Bl. Nikola Tavelić – dika i ponos hrvatskog naroda*, Zagreb 1944., str. 105.

⁹ *Summarium*, str. V.

slaviti s oficijem i misom jednostavnoga obreda (*simplex*),¹⁰ da bi ta svetkovina bila premještena na 5. prosinca „s polu dvostrukim obredom (*simplex*)”.¹¹

2. HRVATI SU STALNO ŽELJELI IMATI SVECA KATOLIČKE CRKVE IZ SVOGA RODA

Nije se ostalo samo na tome da se može iskazivati javno štovanje blaženom Nikoli Taveliću kao blaženiku Katoličke Crkve, nego se radilo na tome da postane i svetac. Bilo je pitanje: zašto to nije i prije učinjeno? Na to pitanje Crnica je pokušao odgovoriti o oživljenoj svijesti da bi blaženi Nikola Tavelić trebao biti proglašen svetim: „Kad je g. 1933. Don Krsto Stošić objelodanio u 'Novoj reviji', 1933, br. 5-6, str. 375–379. glavne dijelove izvješća o mučeništvu našega Nikole i drugova, što ga je bio pronašao g. 1929. dr. Petar Jus u Vallicellskoj knjižnici u Rimu, upozorivši istodobno na publikacije o blaženome Nikoli, nastao je za blaženoga Nikolu veće zanimanje u hrvatskoj javnosti.”¹² To je zanimanje, prema Crnici, „postepeno raslo nastojanjem u prvom redu Hrv. odbora za Svetu zemlju i Hrv. književnog društva sv. Jeronima u Zagrebu, pod vodstvom glavnog urednika dra Josipa Andrića”.¹³

2.1. Kapela blaženoga Nikole Tavelića u Jeruzalemu

Važno je zapaziti da je 25. srpnja 1937. „U Jeruzalemu, na brdu Maslinske gore, u kapelici kuće u kojoj se nalazi Nunciatura Svete Stolice (Vatikan) podignut je oltar u čast sv. Nikole.

---

¹⁰ Ante CRNICA, *Priručnik kanonskoga prava Katoličke crkve*, Zagreb, 1945., str. 372, bilješka 1. Crnica donosi dosta literature o proglašenju svetim onoga tko je već proglašen blaženim.

¹¹ Ante CRNICA, *Život, štovanje i milosti Blaženog Nikole Tavelića*, Šibenik, 1958. (ciklostil), str. 46–47.

¹² Ovdje moramo spomenuti pisanje don Krste Stošića o blaženome Nikoli Taveliću, osim već navedenoga u *Novoj reviji*, 1933., br. 5-6, str. 375–1379, treba spomenuti još Stošićevo pisanje: don Krsto STOŠIĆ, *Rukopisni kodeksi samostana sv. Frane u Šibeniku*, u: *Croatia Sacra*, 1933., br. 5. (posebni otisak); Krsto STOŠIĆ, *Bilješke o imovini šibenskih Tavelića* (rukopis u Crničinoj ostavštini); Krsto STOŠIĆ, *Štovanje b. Nikole Tavelića u 17. v.*, u: *Obitelj*, 1938.; Krsto STOŠIĆ, *Tavelić ili Tavilić*, u: *Obitelj*, 1938.

¹³ Ante CRNICA, *Život, štovanje i milosti Blaženog Nikole Tavelića*, (ciklostil), Šibenik 1958., str. 47, vidi također str. 46, gdje Crnica piše u br. 6. iste knjige naslov „Porast i proširenje štovanja Bl. Nikole”.

Oltar je 25. srpnja 1937. u prigodi hodočašća, posvetio tadašnji zagrebački nadbiskup, blaženi Alojzije kard. Stepinac. Na oltaru¹⁴ je brončani reljef sv. Nikole koji izrasta iz plamena njegova mučeništva (autor: I. Kerdić). Sa strane reljefa nalaze se prozori oslikani hrvatskim motivima (autor: I. Marinković). Na oltaru se obično nalazi lijepi rukom punom ljubavi izvezani oltarnik s riječima: ‘Sveti Nikola, moli za Hrvate’ što ga je izvezao sinjski fratar fra Ivan Modrić).¹⁵

2.2. Molba Jugoslavenske biskupske konferencije

Biskupi s Jugoslavenske biskupske konferencije zamolili su papu Pija XII. da proglasi blaženoga Nikolu Tavelića svecem Katoličke Crkve. Sveti Otac je dana 14. studenoga 1939. godine prihvatio molbu hrvatskih biskupa za *ekvipolentnu kanonizaciju* blaženoga Nikole Tavelića. Biskupi su 17. studenoga 1939. godine u kauzi za proglašenje svetim blaženoga Nikole Tavelića za postulatora imenovali mons. Jurja Mađerca, a Kongregacija obreda dala mu je „Nihil obstat” i „Mandatum postulationis” dana 27. studenoga 1939. godine. Postulator Mađarec najprije je imenovao dr. Hrena za vicepostulatora, da bi na njegovo mjesto 1. svibnja 1957. godine mons. Mađarec imenovao fra Antu Crnicu te mu je poslan mandat „Mandatum vice-postulationis”. Mons. Mađarec vršio je službu postulatora sve do svoje smrti 4. studenoga 1957. Nakon njegove smrti biskupi su na Jugoslavenskoj biskupskoj konferenciji 17. listopada 1957. godine na njegovo mjesto imenovali dr. Krešimira Zorića, svećenika šibenske biskupije, koji je tu službu vršio sve do proglašenja blaženoga Nikole Tavelića svetim 1970. godine. Kongregacija za obrede dana 30. siječnja 1958. godine dr. Zoriću dala je „Nihil obstat”, a njemu je dala i spise kauze i „mandatum postulationis”. Dana 3. ožujka 1958. godine. mons. Zorić potvrdio je fra Antu Crnicu za vicepostulatora. Može se s pravom reći da je to početak intenzivnijeg djelovanja na tome da se blaženi Nikola Tavelić proglasi svetim.

¹⁴ O oltaru blaženoga Nikole Tavelića u Jeruzalemu, više u: Miroslav MODRIĆ, *Sveta zemlja Isusova Domovina, hodočasnički vodič?* (dalje: *Sveta zemlja*), Zagreb, 2000., str. 344.

¹⁵ M. MODRIĆ, *Sveta zemlja*, str. 345.

3. INTENZIVNIJA PROMIDŽBA OD 1958. GODINE

Samo godinu dana od imenovanja, tj. od 1958. godine, započela je još veća promidžba o blaženom Nikoli Taveliću. Promidžba se razvijala, kako piše fra Ante Crnica, u četverostrukom pravcu:

- „1. upravljat će se Bogu molitve za sretan uspjeh akcije za Bl. Nikolu;
2. upoznavanje Blaženikova života i širenjem njegova štovanja;
3. sakupljanje milodara za pokriće troškova kanonizacije;
4. sakupljanje potpisa i molba Sv. Ocu za pospješenje kanonizacije.”¹⁶

Navedenih se pravaca posebno držalo te je onda bilo najpotrebnije dokazati neprekinuto štovanje nekoga blaženika, posebno u narodu odnosno Redu kojemu je pripadao. To je trebalo dokazati na temelju dokumenata i pisanja o određenom blaženiku. U tom smislu blaženiku su se posvećivale kapele, npr. ona u Jeruzalemu, Sarajevu i u Zagreb-Kustošiji. U Zagrebu je dana 14. studenoga 1943. godine zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac posvetio crkvu u čast blaženoga Nikole Tavelića, a nakon toga su po Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini podizane crkve i kapelice koje su se posvećivale u čast blaženomu Nikoli Taveliću, npr. Sarajevo, Zagreb, Lišane, Banjevci, Split, Sinj-Brnaze itd.

Može se reći kako se oko toga da se blaženi Nikola Tavelić proglasi svetim intenzivnije počelo raditi tridesetih godina 20. stoljeća. Podsjećamo čitatelje da je o blaženome Nikoli Taveliću knjigu napisao don Krsto Stošić s naslovom *Jeruzalemska slava jednoga Hrvata*, Zagreb 1935.¹⁷, te da je u Jeruzalemu godine 1937., kako smo netom rekli, podignuta i kapela u čast blaženoga Nikole Tavelića. Nakon toga o blaženome Nikoli Taveliću na poseban su način počeli pisati oci konventualci u Splitu: *Život Blaženog Nikole Tavelića, Mučenika*, izdali OO. konventualci, Split² 1939.; *Apostol hrvatske*, mali životopis blaženoga Nikole, napisao je 1939. godine i u Zagrebu objavio dr. Josip Andrić. Započele su se držati i trodnevnice, npr. u crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu na Dobrom bila je trodnevnica, kako čita-

---

¹⁶ A. CRNICA, *Život, štovanje i milosti*, str. 72.

¹⁷ Ova se knjiga spominje i u *Summarium*.

mo u samostanskoj Kronici za dan 17. studenoga 1939.¹⁸ Kako vidimo, tridesetih godina 20. stoljeća počelo se intenzivnije pisati i moliti da blaženi Nikola bude poznatiji hrvatskom narodu te da postane i prvi Hrvat svetac Katoličke Crkve. Početak je urodio plodom, ali bile su i mnoge poteškoće koje je trebalo uspješno svladati. Zašto se toliko čekalo?

I prije nego li je imenovan vicepostulatorom fra Ante Crnica pokušao je u knjizi *Bl. Nikola naš uzor* odgovoriti na pitanje: tko je kriv za toliko čekanje? Crnica piše: „Tko je kriv, da bl. Nikola Tavelić još nije proglašen svetim.” U zaključku Crnica kaže: „Iz svega ovoga jasno je: 1/ da nije Sv. Stolica kriva, nego da smo mi sami krivi, što naš B. Nikola nije još proglašen svetim; 2/ a on uopće ne može biti proglašen svetcem, ako ne budemo svi za nj radili, molili i žrtvovali se. To ne vrijedi za Bl. Augustina Kažotića i za o. Leopolda Mandića, jer za njih rade Talijani, koji znadu i raditi i moliti i žrtvovati se. Mi Hrvati tražimo kanonizaciju Bl. Nikole, a eto smo odmah u početku podbacili, i još krivnju za to bacamo na drugoga! Stoga treba da se sada prenamo, priznamo svoju krivnju i nastojimo je popraviti. Složnim silama radimo što tko može, a svak može barem nešto, i uspjeh je siguran, tim više, što smo se s tuđom pomoću približili koncu. Naš Bl. Nikola, mimo sve druge naše Blaženike, zaslužuje, da bude naš prvi svetac i nebeski zaštitnik. (...). Naš Bl. Nikola Tavelić zaslužuje, da bude naš prvi svetac i nebeski zaštitnik svoga naroda i s drugih razloga. Naš je narod u prošlosti bio mučenički i patnički narod. (...) Radi toga mi njegovi sunarodnjaci, koji se s njim ponosimo, moramo uložiti sve svoje sile i napore, da naš Bl. Nikola Tavelić bude što prije proglašen svecem katoličke Crkve, da njegov život i rad, njegovo mučeništvo i zaštita budu utjehom i svijetlim, zalogom i jamstvom bolje i sretnije budućnosti.”¹⁹

Prema svemu sudeći, također su i ratna zbivanja (Drugi svjetski rat) omela papu Pija XII. da proglasi blaženoga Nikolu Tavelića svecem Katoličke Crkve. Uz to bilo je i određenih manjkavosti u životopisu blaženika koji se već nalazio u Rimu kod mjerodavnih koji su vodili postupak (ispitali – *Inquisitio*) za proglašenje svetim. Istini za volju, do tada, najbolji životopis godine 1939. napisao je o. Bernardin Polonijo, franjevac konventualac,

¹⁸ Usp. AFSSD, *Kronika Franjevačkog samostana Čud. Gospe od Zdravlja 1. I. 1939. godine do 31. XII. 1984. godine*, datum 17. 11. 1939., bez paginacije i lokacije.

¹⁹ Ante CRNICA, *Bl. Nikola Tavelić naš uzor*, 2. izdanje s dodatkom, Zagreb, 1961., Dodatak, str. 17.

provincijal i profesor crkvene povijesti pod naslovom *B. Nikola Tavelić i njegovo doba*, Zagreb, 1939. Knjiga ima 172 stranice. Ta je knjiga poslana i u Rim Kongregaciji obreda na razmatranje, ali to su omele ratne neprilike i još nedovoljno obrazložena nastojanja da se blaženi Nikola proglašeni svecem. No ni za vrijeme Drugoga svjetskoga rata nije se prestalo raditi na kanonizaciji blaženoga Nikole Tavelića. Posebno je u tome bio aktivan fra Ante Crnica koji je nakon Polonija bio vrlo aktivan radnik i nastavio je pisati o blaženome Nikoli Taveliću s nakanom da Papa proglašeni svetim blaženoga Nikolu Tavelića. Crnica je nastojao nadopuniti ono što je, prema njegovu sudu, manjkalo, iako dobrom, Polonijevu životopisu.

Dakle, fra Ante Crnica i prije nego je 1. svibnja 1957. godine imenovan za vicepostulatora u kauzi kanonizacije blaženoga Nikole Tavelića, pokazao je veliko zanimanje za blaženoga Nikolu. Crnica je pripadao Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja u Hrvatskoj čiji je ondašnji provincijal Jerko Lovrić, dana 7. veljače 1957. godine, poslao pismo na Svetoga Oca papu Pija XII.²⁰ i zamolio ga da blaženoga Nikolu Tavelića proglašeni svecem na temelju ekvipolencije. Teško bi bilo vjerovati da u tome nije sudjelovao i fra Ante Crnica.

4. POČETAK CRNIČINA PISANJA O BLAŽENOM NIKOLI TAVELIĆU

Crničino pisanje o blaženome Nikoli Taveliću bilo je zapaženo, posebno ono što je pisao u *Novoj reviji* u godištima 1940. i 1941. Kao dokazanog poznavatelja života i djela blaženoga Nikole Tavelića preporučeno je kod mjerodavnih u Rimu, da se Crnicu imenuju na zahtjevnu službu vicepostulatora na koju ga je imenovao mons. J. Magjerec (Mađerec) dana 1. svibnja 1957. Dakle, Crničino pisanje o blaženome Nikoli Taveliću u *Novoj reviji* 1940. godine, br. 2, str. 198–199 i godine 1941. br. 2-6, str. 43–68 te posebna knjiga *Blaženi Nikola Tavelić – dika i ponos hrvatskoga naroda*, Zagreb 1944. godine, umnogome su utjecali na postulatora mons. J. Mađereca da ga imenuje za vicepostulatora u kauzi. Oci konventualci smatrali su da je to trebao biti netko tko je pripadao franjevcima konventualcima, ali je ipak nad tim bila mjerodavnija Jugoslavenska biskupska konferencija i Sveta stolica.

---

²⁰ Usp. A. CRNICA, *Historico-iuridica dilucidatio...*, str. 208.

Treba naglasiti da je i za fra Antu Crnicu do 1939. godine najbolji životopis o blaženome Nikoli Taveliću bio onaj koji je napisao dr. fra Bernardin Polonijo *Bl. Nikola Tavelić i njegovo doba*. Životopis, izdalo Hrv. književno društvo sv. Jeronim, Zagreb 1939., 172 stranice. Toj je knjizi Crnica napisao zapaženu recenziju u časopisu *Nova revija*, 19 (190), br. 2. str. 189–199. Crnica je napisao kako je dr. Polonijo: „dao hrvatskom narodu s ovom knjigom jedan vrlo lijep prikaz koliko mučeničke smrti toliko vremena i prilika, u kojima je ovaj naš slavni sunarodnjak živio i djelovao”.²¹ Prema Crnici Polonijevo djelo je: „nešto najljepšega što je do sada napisano izišlo o našem Blaženiku.”²² Ovdje treba naglasiti kako je Polonijev Životopis dr. Josip Andrić, glavni urednik književnog izdanja Društva sv. Jeronima na dan blaženikove mučeničke smrti 14. studenoga u ime Društva sv. Jeronima, prigodom hodočašća, predao sv. o. papi Piju XII.²³ Istaknimo i to da su kult blaženoga Nikole Tavelića intenzivnije od početka tridesetih godina 20. stoljeća promovirali oci konventualci u „Svetištu sv. Antuna”.²⁴

Iako je Crnica pohvalio Polonijev životopis blaženoga Nikole Tavelića, ipak je izrazio neka svoja drukčija mišljenja, posebno o prezimenu blaženoga Nikole, o njegovu podrijetlu, mjestu rođenja te da je Nikola Tavelić bio franjevac, bez nekoga dodatka.²⁵ Crnica dalje piše da bi Polonijev životopis trebalo vrednovati i još neke stvari iz njega *razjasniti*, npr.: „zašto je Blaženik napustio Bosnu nakon 12 godina svoga apostolskog djelovanja? Tu nam još nisu dovoljno istaknute političke prilike, koje su utjecale na rad misionara u Bosni, odnosno Blaženikov odlazak iz Bosne.

²¹ U *Književni pogledi*, Crnicičina recenzija citiranoga djela dr. Polonija, u: *Nova revija*, 19 (1940.), br. 2, str. 198. Crnica je napisao: „prošle godine, kada je hrvatsko hodočašće imalo početi u Rim na poklon Sv. O. Papi Piju XII, da ga zamoli, da bi bl. Nikola Tavelić bio proglašen svetim god. 1941–42, prigodom 1300-godišnjice prvog dodira hrvatskog naroda sa Sv. Stolicom, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima zamolilo je dra. Fra Bernardina Polonija, da napiše dokumentarni životopis bl. Nikole.”

²² Ante CRNICA, *Recenzija cit. djela fra Bernardina Polonija*, u: *Nova revija*, 19 (1940.), br. 2, str. 198.

²³ Usp. A. CRNICA, *Recenzija cit. djela fra Bernardina Polonija*, str. 198.

²⁴ Usp. „Fratres Minores Conventuales pro gloria B. Nicolai Tavelić”, u: A. CRNICA, *Historico-iuridica dilucidatio...*, str. 208–211.

²⁵ Usp. Ante CRNICA, *Bl. Nikola Tavelić i njegov rod*, u: *Nova revija*, 20 (1941.), br. 2–6, str. 43–68. Crnica je najavio na str. 68: „Nastavit će se”. Taj njegov nastavak nismo uspjeli pronaći! Možda je razlog taj što je *Nova revija* s br. 2–6 godine 1941. prestala izlaziti.

(...) Ipak, ne čini nam se potpuno utvrđeno, a toga ni dr. Polonijo odlučno ne tvrdi, da je naš Blaženik rodom iz Šibenika. ... Osim u Šibeniku i Trogiru, bilo je još u okolici Bribira (Tavelića m. op.), napose u Velimu, u Dragišićima nedaleko od Velima, itd. t. zv. 'Perine njive' do kratko vrijeme zvale su se 'Tavelića njive'. (...) Ako uzmemo u obzir nepobitnu činjenicu da je bl. Nikola Tavelić ušao u Franjevački red u Bribiru, onda je naravni zaključak, da on potječe od Tavelića iz okolice Bribira. (...) Naš Blaženik moga bi se, dosljedno, nazvati 'Šibenčaninom' samo u širem smislu, ukoliko je iz krajine Šibenika, kako se i sada govori u sličnim slučajevima, dok bi 'Bribirski' (iz Bribira), kako se nazivlje u službenim spisima, označavao mjesto njegovog porijekla, odnosno njegovog ulaska u samostan. – Kad bi to stalo i Blaženikovo prezime ne bi glasilo 'Tavelić', nego 'Tavelić' (sa 'e', jer su tako pisali Blaženikovi plemenjaci iz okoline Bribira).²⁶

4.1. *Prezime blaženoga Nikole Tavelića*

Trebalo je Kongregaciji obreda i točno prezime blaženoga Nikole u kojemu se povjesničari nisu složili. Crnica, naime, piše da je „prezime Nikole Tavelića kako piše Polonijo prezime Tavelić: „Tavelić” (sa „e”), jer su se tako pisali Blaženikovi plemenjaci iz okoline Bribira”, a što izvodi iz mjesta oko Bribira koje mještani nazivaju „Tavelića drače” i „Tavelića njive” i od samoga mjesta *Velima* kod Stankovaca gdje je Crnica ispitivao rodoslovlje.²⁷ Što se tiče pisanja da bi blaženi Nikola Tavelić bio Šibenčanin, to je moguće reći kada se zna da je *Bribir* u okolici poznatijega grada Šibenika, a Crnica zastupa tezu da bi se blaženi Nikola Tavelić rodio bliže Bribiru u mjestu Velim kod Stankovaca te da je franjevac postao u gradu Bribiru 1372. godine.²⁸ Dakle, prema Crnici,

---

²⁶ Ante CRNICA, *Cit. Crničina recenzija cit. djela dr. Polonija*, u: *Nova revija*, 19 (1940.), br. 2, str. 199.

²⁷ Crnica je god. 1941. ispitivao rodoslovlje blaženoga Nikole Tavelića. Usp. Petar BEZINA, *Ljetopis samostana sv. Lovre*, str. 119 (god. 1941.) i str. 130–131 (god. 1942.).

²⁸ Prema tradiciji o Nikoli Taveliću, u samostanu sv. Franje u Šibeniku, pokraj Brevijara i sandala kao relikvija sv. Nikole donesenih iz Bribira, sačuvanih i nakon turskog osvajanja Bribira, u samostanu su očuvani i nalaze se najvažniji dokumenti o blaženome Nikoli Taveliću. O tome može poslužiti svjedočanstvo koje se nalazi u dopunskom pismu od 25. lipnja 1884. koje je poslao gvardijan samostana sv. Franje u Šibeniku *fra Jeronim Marinković*. Svjedočanstvo glasi: „Ja niže potpisani gvardijan samostana Franjevaca Konventualaca u Šibeniku svjedočim po istini, da je iz stare, trajno i neprekidne predaje i bilježaka pisa-

moguće je da je Nikola Tavelić bio iz okolice Bribira nego iz Šibenika ili Trogira.²⁹ Što se tiče prezimena, u današnjim službenim crkvenim knjigama stoji „Sveti Nikola Tavelić, prezbiter i mučenik”, a u *Summarium*, str. XXI., zapisano je:

„Pauca de vita B. Nicolai Tavelić, martyris ex Ordine Fratrum Minorum, conoscimus.

Natus est c.an. 1340 Sibenici, familia eiusdem civitatis nobilis quae Tavelić vel Tavilić (latine de Tavileis vel de Tavlicis, italiane Tavileo patrio sermone appellatur.

Ordinem Fratrum Minorum ingressus est in provincia Slavoniae, ubi de more studia perfecit et sacerdotio auctus est.

Quidam volunt eum conventus Bribiriensis fuisse alumnus.

Crica an.1372, postquam 30 vitae annum compleverat, in Bosnam profectus est, ut ibi missionarium ageret.”³⁰

Može se reći kako je općenito prihvaćeno prezime „Tavelić”, tj. onako kako je pisao Crnica. Dakle, službeno je prihvaćen Crničin prijedlog prezimena „Tavelić”, a ne „Tavilić”, npr. u Časoslovu IV. Daljnja istraživanja o prezimenu sv. Nikole Tavelića treba ostaviti povjesničarima. Neka oni i dalje dokazuju koje je prezime našega prvoga sveca! Prezime nikako ne utječe na svetost prebitera i franjevca koji je mučen iz mržnje prema kršćanskoj vjери koju je sv. Nikola, franjevac, i njegovi drugovi propovijedali u Svetoj zemlji i zbog toga je ubijen i „stekao palmu mučeništva” u Jeruzalemu 1391. godine.

---

nih u starim knjigama ovoga samostana poznato, da su budući M. P. Generalni vikar šibenske biskupije *Ivan Lucio* presudom od 26. kolovoza 1527. dosudio ovom samostanu dobra samostana Bribira kojega su se Oci, radi turskih nasrtaja udaljili, prenesena u isti ovaj samostan sa pokuštvom, knjigama, svetim ruhom i ostalim, i cipelama Bl. Nikole Tavileo, koji je podnio mučeništvo 1391. u Jeruzalemu, koje su bile postavljene među crkvene relikvije i od vjernika uvijek čašćene, kao što svjedoči Ivan Zavoreo u svojoj povijesti Šibenika, napisanoj god. 1597., u kojoj dodaje, da se svetkovina rečenog blaženika svetkuje, kako se veli iz starog samostanskog 'Dnevnika', 14. mjeseca studenoga.” Znanstvena rasprava ili obični pamflet? Osvrt na brošuru „Prikaz života i štovanje bl. Nikole Tavilića”, bez godine i pisca, izdala: Vice-postulatura Bl. Nikole Tavelića. Odgovara Dr. O. Ante CRNICA, Šibenik, Kačićeva 11. Umnoženo na vlastitom ciklostilu 1961., str. 5.

²⁹ Usp. Ante CRNICA, *Cit. recenzija djela dr. Polonija*, u: *Nova revija*, 19 (1940.), br. 2, str. 199.

³⁰ *Summarium*, str. XXI.

4.2. *Blaženi Nikola Tavelić, svećenik i franjevac*

Drugo pisanje našega Crnice o blaženome Nikoli Taveliću jest ono u *Novoj reviji* 19 (1940.), br. 5-6 o temi je li Nikola Tavelić bio franjevac konventualac? Za Crnicu je blaženi Nikola Tavelić „dika i ponos hrvatskoga naroda”. Stoga brojnim radovima o blaženiku on ga takvim i prikazuje. Iz Crničina pisanja o blaženome Nikoli Taveliću izdvajamo tri bitne razlike između Crničina i Polonijeva pisanja:

1. Crnica je prihvatio *prezime blaženi Nikola Tavelić*, a ne Tavilić, kako piše Polonijo (kasnije i Ivo Ćuk). Ovdje treba naglasiti da su se u službenim starim knjigama nalazila oba prezimena: Taulić (de Taulicis), Tavileo, Tavilić i Tavelić, posebno u okolici Bribira, u Velimu kod Stankovaca prezime je upravo Tavelić. No, kako bilo da bilo, *Historijska sekcija* Svete Kongregacije obreda, koja je onda bila mjerodavna za proglašenje svetaca pri Svetoj stolici u Rimu, usvojila je blaženikovo prezime Tavelić kao prezime koje je upotrebljavao sam blaženi Nikola i dalje se u službenim publikacijama upotrebljava prezime Tavelić.

2. Prema Crnici, blaženi Nikola Tavelić *bio je jednostavno franjevac*, bez onoga dodatka, konventualac ili opservant. U svome dokazivanju Crnica se poziva također i na ono što piše: Golubovich, *Biblioteteca*, V, 838: „Noverint universi presentes letteras inspecturi, anno Domini MCCCLXXXI, die XI mensis novembris, quatuor Fratres Ordinis Minorum, diversarum mundi provinciarum...” Crnica prevodi *Fratres Ordinis Minorum* s „malobraćani ili franjevci” jer su se svi, naime, pripadnici različitih franjevačkih struja prije 1517. godine nazivali jednostavno Manja braća ili franjevci i tako su od njih tražili razni pape.³¹ Ovdje možemo

---

³¹ Ante CRNICA, *Bl. Nikola Tavelić i konventualski ogranak Franjev. reda*, u: *Nova revija*, 19 (1940.), br. 5-6, str. 354–370. Ovdje nam nije namjera pisati o Franjevačkom redu do 1517., tj. dok je fra Nikola Tavelić živio, ni o diobi Franjevačkoga reda u samostalne ogranke, a što je zbog različitih razloga Sveta stolica podijelila do 1517. jedinstveni Franjevački red. O tome više vidi: fra Josip Sopta, OFM koji pripada opservantskoj struji i fra Ljudevit Anton Maračić, OFMConv, koji pripada konventualnoj struji. O tome je, naime, bio u Zagreb-Siget 16. i 17. rujna 2016. simpozij. O Aktima toga simpozija vidi više u knjizi: „Duh Duha”, *Spomen Franjevačkih obljetnica (1216. – 2016., 1517. – 2017.)*, Zbornik radova spomena 800. obljetnice Porcijunkulskog oprosta i 500. obljetnice diobe Prvoga franjevačkog reda, Zagreb-Siget, 16. i 17. rujna 2016., Ljudevit Anton Maračić (ur.), *Vijeće Franjevačkih zajednica u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*, Zagreb, 2017. Posebno upućujemo na ono što piše fra Ljudevit Maračić o bula-pape Leona X. iz 1517. „Omnipotens Deus” i „Ite vos”. Usp. *Isto*, str. 53–65.

spomenuti kako su Jugoslavenska biskupska konferencija i Sve-ta stolica bili mjerodavni za kauzu kanonizacije blaženoga Nikole Tavelića, a ne, kako su neki tumačili, da je za to bio mjerodavan Red male braće konventualaca. Zbog takva shvaćanja Crnica je imenovan vicepostulatorom, a ne neki brat iz Franjevačkog reda, konventualac.

3. Crnica je skloniji mišljenju da je blaženi Nikola *Tavelić podrijetlom iz okolice Bribira* – sela Velima kod Stankovaca ili iz samoga Bribira nego iz Šibenika ili Trogira, ali i dopušta da ga se može nazivati da je Šibenčanin u širem smislu te riječi, kako je bio običaj kod franjevaca. U Božanskom časoslovu IV. prihvaće-no je da se rodio oko 1340. god. „u našem gradu Šibeniku”.

Navedena tri drugačija Crničina stava, različita od stava koji je zastupao Polonijo (kasnije Ivo Ćuk), učinila su Crnicu poznatim među povjesničarima, posebno u crkvenim krugovima. Npr. dok danas u liturgijskim knjigama stoji sveti Nikola Tavelić, prezbiter i mučenik, više se ne piše franjevac bilo koje franjevač-ke struje onoga vremena kada je Nikola Tavelić živio.

5. PROGLAŠENJE SVETIM S POMOĆU EKVIPOLENCIJE I HISTORICO-JURIDICA DILUCIDIATIO

Posebno je *Hrvatski episkopat* 14. studenoga 1939. godine predvođen nadbiskupom Alojzijem Stepincem zatražio od pape Pija XII. da se blaženi Nikola Tavelić proglasi svecem s *pomoću instituta ekvipolencije*.³² Uporni Crnica nastavio je raditi i za vri-

³² Kod Crnice čitamo: „Na blagdan Bl. Nikole Tavelića nadbiskupi hrv. metropolita Dr. A. kardinal Stepinac, po zaključku Bisk. Konf., na čelu s 8 biskupa i nad-biskupa kao i 250 hodočasnika, u svečanoj audienciji, predao je istomu Papi Piju XII molbu, da Bl. Nikola Tavelića, poštovanoga Kristova mučenika i junaka našega naroda, ekvipolentnom ili jednakovrijednom kanonizacijom uvrsti u broj svetaca kat. Crkve. Njihovoj molbu pridružili su se i politički predstavnici hrv. naroda. Molbu je potpisao Djuro Maršić. Sv. Ocu je molbe primio veoma blago-naklono, izjavivši, da će kanonizacija, ako to bude u planovima Božjim, jednako veseliti njega kao i sve Hrvate. Odmah je odredio osoblje, koje će se starati oko provedbe postupka za kanonizaciju. kardinala Pellegrinettija imenovao je kard. Ponensom ili izvjestiteljem u kauzi. Mons. dr. J. Madjerec, rektor hrv. zavoda sv. Jeronima u Rimu, na prijedlog našega Episkopata, imenovan je postulato-rom. Dru O. D. Mandiću povjerio je da istraži, pokupi, obradi i objelodani isprave o mučeništvu bl. Nikole, na temelju kojih bi se imao povesti kanonski postu-pak za kanonizaciju. (...) Rad se uputio i razvijao s oduševljenjem. (...) Umro je postulator mons. Madjerec i izabran novi Krešimir Zorić. (...) Biskupska je kon-ferencija 1957. uputila novu molbu Papi.” (CRNICA, *Bl. Nikola Tavelić naš uzor*, str. *dodatak*, str. 4–5). Dalje Crnica piše na str. od 5 do 18 o daljnjim događa-

jeme Drugoga svjetskog rata na tome da se blaženi Nikola Tavelić proglasi svetim s pomoću pravnog instituta *ekvipolencije* (jednakovrijednost). U tom smislu Crnica je skupljao potpise da bi potpisi vjernika uvjerali Papu da blaženoga Nikolu Tavelića proglasi svetim što itekako utječe u postupku s pomoću ekvipolencije. Npr. u logici su ekvipolentni pojmovi različitoga sadržaja, ali istog opsega, sudovi koji mogu zamijeniti različitosti u obliku, ali izražavaju isti sadržaj. Kako smo već rekli, nakon Polonija, najprije je Crnica pisao o blaženome Nikoli Taveliću kako je on „Dika i ponos hrvatskog naroda”, te je za vrijeme Drugoga svjetskog rata publicirao posebnu knjigu na 130 stranica o blaženome Nikoli Taveliću pod naslovom: *Blaženi Nikola Tavelić – dika i ponos hrvatskoga naroda*, Zagreb, 1944. Time je Crnica nastojao dopuniti Polonijev životopis te je pisao o problemu blaženikova rodnog mjesta, obitelji, rodu, narodnosti, prezimenu te o njegovu životu, gdje je posebno naglasio fra Nikolin misionarski rad u Bosni i Palestini; njegove kreposti i mučeničku smrt, neprekinuti kult. Time je Crnica donio neka razjašnjenja za ona mjesta koja su iz Polonijeva životopisa za stručnjake u Rimu bila nejasna.

Crnica je kao pravnik dokazivao da se blaženoga Nikolu može proglasiti svecem s pomoću *ekvipolencije*. Crnica je dobro poznao što je to proglašenje nekoga svecem s pomoću *pravnog instituta ekvipolencije*, crkvene discipline koju je oživio (ponov-

---

njima oko kanonizacije blaženoga Nikole Tavelića. Da ovdje ne duljimo, tekst iz Dodatka trebalo bi pročitati i time bi se moglo poblježe upoznati kako je tekao postupak oko kanonizacije blaženoga Nikole Tavelića. O ovoj problematici više u: P. Antonio CRNICA, O. F. M., *De canonizatione aequipollentem in favorem B. Nicolai Tavelić. Ord. Min. Martyris Hierosollymitani ex an. 1391, pro manuscripto publicavit Vice-postulatio causae canonizationis B. Nicolai Tavelić, Šibenci, 1958.*, str. 1. Za nas je ovdje bitno naglasiti kako je Crnica bio aktivan oko proglašenja blaženoga Nikole Tavelića svetim te je u već citiranoj knjizi obradio:

art. 1. Notae historicae canonizationis aequipollentis; art. 2. Canonizatio aequipollens ante Codicem; art. 3. Canonizatio aequipollens post Codice; art. 4. Canonizatio aequipollens in Codice; 5. Notio canonizationis aequipollentis; art. 6. Conditiones pro canonizatione aequipollenti; art. 7. Mirocula in canonizatione martyrum; art. 8. Miracula in canonizatione non martyrem; art. 9. Ratione suadentes canonizationem aequipollentem. Dalje je Crnica u II. dijelu obradio: Canonizatio aequipollens in causa B. Nicolai Tavelić; art. 1. Fontes historicae B. Nicolai Tavelić; art. 2. Evisentia martyrii materialiter et formaliter considerati B. Nicolai Tavelić; art. 3. Minus favorabile iudicium quoad praedicationem B. Nicolai Tavelić et sociorum; art. 4. Eximia santitas B. Nicolai Tavelić; art. 5. Cultus extraordinarius B. Nicolai Tavelić; art. 6. Fama miraculorum B. Nicolai Tavelić; art. 7. B. Nicolaus Tavelić non indiget novis miraculis pro canonizatione; art. 8. Responsa Dei ad nostras preces; art. 9. Rationes suadentes canonizationem aequipollentem B. Nicolai Tavelić. Na kraju knjige nalazi se Conclusio.

no uveo) papa Ivan XXIII. 1960. godine u kauzi za kanonizaciju „*canonisatio aequipollenti B. Gregorii Barbadici*” dekretom „*Terrenas hominum vices*” od 26. maii 1960. Crnica je usporedio tu dvojicu mučenika koji su već priznati blaženicima u Crkvi.³³ Nakon Crničina pisanja o proglašenju nekoga svecem s pomoću ekvipolencije, nastala je rasprava. Npr. biskup Srebić u pismu 7. srpnja piše Crnici da je veoma znakovit: „Vaš spis je doista monumentalno djelo. Mnogo ste truda uložili u nj. A ja sam uvjeren, da ste bili jedino Vi u položaju, da ga tako solidno i temeljito priredite, kao što je faktično priređeno.... rezultat ćete skoro uživati u prvom redu vi sami: proslavu Bl. N. Tavelića, kojoj posvećujete i najdubljem uvjerenju svoje velike sposobnosti, svoje vrijeme i svoj trud...” Br. Lipovac u pismu 11. srpnja. piše Crnici: „Trebalo bi da Vašu raspravu svaki naš svećenik pročita i da se za svetu stvar zagrije. Uvjeren sam, da ste svakom dobro namjerom pružili prigodu, da se točno informira o potrebom u stvari kanonizacije. samo naprijed, mnogopoštovani Oče, za svetu stvar mene je Vaše djelo veoma obradovalo.”³⁴

Crnica je, posebno nakon Drugoga svjetskog rata, u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, radio na proširenju štovanje blaženoga Nikole Tavelića. U tu je svrhu dao izraditi veći broj slika, sličica i popularno pisao o krepostima i mučeništvu blaženoga Nikole Tavelića.

Iako je Crnica prihvatio službu vicepostulatora 1957. godine, u poodmaklim godinama, ipak je odmah, nakon primljene službe vicepostulatora, bolje vidio još mnogo toga što treba činiti kao vicepostulator. Ta ga je spoznaja, posebno činjenica da još nema službenog kritičkog životopisa u kojemu bi bili obrađeni temeljitije svi dostupni izvori literature o blaženiku, potaknula da, kako piše fra Jeronim Šetka, Crnica: „U jednom izvještaju prigodom provincijskog kapitula piše Starješinstvu provincije da

³³ Crnica piše: „*Hac novam disciplinam induxit Summus Pontifex, feliciter regens, Ioannes XXIII, per canonizationem aequipollentem rite sollempni pertractam B. Gregorii Barbadici, episcopi Bergomensis et Patavini, S.R.E. Cardinalis, d. 26. maii 1960.*” A. CRNICA, *Nova disciplina canonica circa canonizationem aequipollentem cum speciali respectu ad B. Nicolaum Tavelić Ord. Min., Martyrem* (pro manoscritto), Zagreb, 1961., str. 35). Još Crnica piše na istoj stranici koju smo već naveli: „*Actio Ioanis XXIII non pauca mira visa est, praesertim illis quibus non est bene nota historia canonizationis, principia autem Codicis Iur. Can., ab Benedicto XIX praescripta, stricte oservanda volunt.*”

³⁴ O. Ante CRNICA, *Život, štovanje i milosti bl. Nikole Tavelića*, Šibenik, 1958., str. 160 (Mišljenje o raspravi „*De canonizatione aequipollenti*” (ciklostil)).

se u času, kada je postao vicepostulator, na njegova leđa svalio neslućeno težak teret. Zašto?”³⁵ Služba vicepostulatora, ako se ozbiljno shvati, zaista je zahtjevna.

Nakon imenovanja za vicepostulatora, Crnica se dao na posao te je širio slavu blaženoga Nikole Tavelića, posebno držeći razna predavanja o blaženome Nikoli Taveliću. Crnica potiče i na pobožnost prema našem blaženiku i tako širi pobožnost prema njemu, tiska brošure i knjige, sličice, sastavlja molitve, npr. tiska knjižicu „Kitica cvijeća bl. Nikoli Taveliću, mučeniku pravovjerja” (Šibenik) i tiska posebni molitvenik blaženoga Nikole Tavelića, Rim, 1960. Znajući za propagandnu snagu tiska, godine 1961. Crnica pokreće novi list koji je nazvao „Vjesnik Bl. Nikole Tavelića”.³⁶ Taj je list Crnica najprije započeo umnožavati ciklostilom u 1500 primjeraka da bi se godine 1962. tiskao u 5000 primjeraka, a 1964. godine dostigao je tiražu od 6500 primjeraka. Taj će list, prema zamisli Crnice: „u sva mjesta unositi poznavanje bl. Nikole, poticati na štovanje, objelodanjivati milosti dobivene njegovim zagovorom itd.”³⁷

Uz širenje sličica, molitava i molitvica, njegovo popularno pisanje, trebalo je i znanstveno, tj. pod povijesnim i pravnim vidom, pokrijepiti život, rad i mučeništvo blaženoga Nikole Tavelića. Radi se, naime, o povijesnoj kauzi za proglašenje svetim. U tom smislu trebalo je zaći u biblioteke i arhive, proučiti stare i nove knjige te spise koji se odnose na blaženoga Nikolu Tavelića. Tim je zahtjevima Crnica pristupio veoma znalački i odgovorno što se može zaključiti iz Crničina najzapaženijeg rada o blaženome Nikoli Taveliću: *Historico-iridica dilucidatio vitae, martyrii et gloriae B. Nicolai Tavelić incliti Martyris Ord. Minorum, splendoris et protectoris gentis Croatorum canonizationi eius aequipolenti dicata recurrente triplici anniversario a diffusione cultus eius et*

---

³⁵ J. ŠETKA, *fra Ante Crnica. In memoriam*, str. 30.

³⁶ Crnica je već godine 1961. mogao imati u rukama *Summarium* koji je za Kongregaciju „Sacra rituum Congregatio”, priredio fra Bazilije Pandžić, a koji je imao u vidu također i pisanja o životu blaženoga Nikole Tavelića što su pisali na Svetu Kongregaciju obreda P. B. Korošak i, naravno, „per la prepatazione di questo lavoro ci siamo largamente serviti delle opere del Crnica e del Mandić, sopra ricordate”. (*Summarium*, str. VIII.). Dakle, Kongregacija obreda i fra Bazilije Pandžić služili su se Crničinih djelima o Nikoli Taveliću, koja je napisao prije 1960. godine. Ta smo Crničina djela u ovome radu već spomenuli. Ona su itekako utjecala na Kongregaciju obreda za donošenje suda o životu, mučeništvu i štovanju blaženoga Nikole Tavelića.

³⁷ *Isto*.

gloriae, Romae 1958, XXXI + 308.³⁸ Na drugoj stranici ove knjige stoji: *Fidei promotoris generalis*, Roma, die 1. octoobris a. 1958. Revisa Silvius Romani, S. Cons. Adv. Fidei Promotpor Genetalis, Typis Pontificiae universitatis Gregoriana-Romae.

Historico-iuridica dilucidatio... Crnica je napisao nakon što ga je mons. Mađerec imenovao 1957. godine za vicepostulatora, a prihvatio ga je i postulator Krešimir Zorić te ga je kao postulator u kazi o blaženome Nikoli Taveliću predao Kongregaciji za obrede na razmatranje. To Crničino djelo ocrtava autora kao znanstvenika, povjesničara i crkvenog pravnika koji se razumio što je to proglašenje svetim s pomoću postupka ekvipolencije, gdje je trebalo opisati štovanje blaženoga Nikole Tavelića kako je ono od pamtivijeka i u Franjevačkom redu i u hrvatskom narodu. Za već citirano Crničino djelo piše uvaženi povjesničar i znanstveni radnik fra Ante Josip Soldo: „Taj je rad pravničko uzor djelo o ekvipolentnoj kanonizaciji.”³⁹ Uz *Historica iuridica dilucidatio...* Crnica je posebno obradio kritički izvještaj o mučeništvu blaženoga Nikole, jer je, naime, taj rukopis o kojemu Crnica piše bio napisan odmah poslij Nikoline smrti, tj. tu se radi dokumentu iz prve ruke. Dakle, u pitanju blaženoga Nikola Tavelić, trebalo je u procesu naglasiti i dokazati njegovo mučeništvo i da je ono bilo iz mržnje prema katoličkoj vjeri i da je to mučeništvo krepognog redovnika te da je štovanje toga mučenika-franjevca neprekidno i da su vjernici bili uvjereni (držali) kako je blaženi Nikola uživao i podnio mučeništvo, te je uvijek bio na glasu svetosti, što je za proglašenje nekoga svecem, na temelju ekvipolencije, više nego dovoljno, jer je, naime, prošlo preko 500 godina spontanoga neprekinutoga štovanja – kult vjernika prema blaženome Nikoli Taveliću (*fama sanctitatis*). Zato je Crnica obradio:

U I. poglavlju: *Origines B. Nicolai Tavelić*: tu je Crnica donio dokumente koji su govorili o rodu, obitelji i narodnosti blaženoga Nikole, pravom prezimenu blaženoga Nikole Tavelića.

U II. poglavlju obrađeno je: *Vita Franciscana et missionaria B. Nicolai Tavelić*: tu je Crnica obradio ulazak u Franjevački

³⁸ Crničino djelo: *Historico-iuridica dilucidatio*, spominje se više puta u *Summarium*, str. VII. Uz citirana Crničina (svoja) dva djela spominje se još djelo koje je napisao Polonijo i Krsto Stošić. npr. u *Summarium* se spominju tri Crničina djela: 1. Bl. Nikola Tavelić, dika...; 2. *Historico-iuridica dilucidatio...*, De canonizatione aequipollenti..., Bl. Nikola Tavelić, 2. voll., Zagreb, 1960. (ciklostil). *Summarium* je napravljen 1961. Zato Crničina djela o blaženom Nikoli Taveliću koja je napisao poslije 1961. u *Summarium* se ne nalaze.

³⁹ J. A. SOLDI, *O. fra Ante Crnica*, str. 182.

red Nikole Tavelića, školovanje blaženoga Nikole Tavelića, boravak blaženoga Nikole Tavelića u samostanu Rivortorto, djelovanje blaženoga Nikole kao misionara u Bosni. Nakon toga je pokušao odgovoriti zašto je blaženi Nikola išao u Svetu zemlju i fra Nikolin franjevački i misionarski put.

U III. poglavlju Crnica je obradio: *Martyrium B. Nicolai Tavelić*, u kojem govori o mučeništvu Nikole Tavelića. Tu je Crnica donio akte postupka za potvrdu kulta. *Sententia Reverendissimi iudicis delegati et RR. Iudicum adiunctorum* što uključuje dokumente o mučeništvu i akte postupka, relacije o mučeništvu poslije aprobacije kulta, „*testes de visu martyrii*”. Nakon toga je Crnica opisao „*Testimonia explicita de martyrio reperta post approbationem cultus*” itd.

U IV. poglavlju: *Gloria B. Nicolai Tavelić* govor je o slavi i štovanju Nikole Tavelića, nakon njegove smrti: Misa i oficiji blaženoga Nikole Tavelića u Šibeniku. Dalje Crnica piše o štovanju u požeškom kraju, u Bosni, u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja, kod konventualaca, u Šibenskoj biskupiji. Potom Crnica piše o relikvijama blaženoga Nikole Tavelića, slici, svetištima: u Šibeniku „*Imprimis id dicendum est de ecclesia S. Francisci Sibenici...*” Nakon Šibenika kapelica posvećena blaženome Nikoli Taveliću u Jeruzalemu. Zatim Crnica piše poglavlje 12. „*B. Nicolaus Tavelić-splendor et protector Croatorum*”. Crnica se dotakao štovanja blaženoga Nikole Tavelića i poslije Drugoga svjetskoga rata. U artikulu 17. poglavlja IV. Crnica piše o novim zahtjevima kanonizacije ekvipolenter. Na prvome mjestu spominje peticiju hrvatskog naroda 14. studenoga 1939. papi Piju XII. Može se reći da je takva obradba problema bila prihvaćena od Svete Kongregacije obreda, povijesna sekcija i prema tome pridonijela da se blaženi Nikola uskoro proglašeni svetim.

Prema Crnici taj je rad trebao poslužiti objašnjenju problema: života i mučeničke smrti blaženoga Nikole Tavelića te njegova misionarskog rada u Bosni, što još nije bilo, prema sudu Rima, dovoljno objašnjeno, posebno u knjizi P. Polonija. Tim svojim djelom Crnica je nastojao otkloniti i zadnje zapreke koje su bile na putu prema kanonizaciji blaženoga Nikole Tavelića i prigovore na prvi životopis P. Polonija koji je već bio u Rimu za vrijeme rješavanja pitanja kanonizacije blaženoga Nikole Tavelića.

U *Documenta*, drugi dio *Summarium*, na str. 3 govori se o mjestu podrijetla, prezimenu (str. 3), obitelji, gdje se spominju posebno pisci o tome problemu: Polonijo, Crnica, Mandić, Fer-

mendžin, ali od svih spomenutih autora najviše se spominje Crnica i njegovo djelo *Historico-iuridica dilucidatio*.

Crnica je, uz monumentalno djelo *Historico-iuridica dilucidatio...*, također pravno obradio način proglašenja svetim s pomoću ekvipolencije. U tom je smislu napisao knjigu *De canonizatione aequipolenti in favorem B. Nicolai Tavelić Ord. Martyris Hierosolymitani ex an. 1391*, Šibenik (70 stranica, ciklostil). U toj knjizi na str. 18 Crnica piše posebni članak 6. „Conditiones pro canonizatione aequipollenti”. Crnica kaže: „Conditiones, requisitae pro canonizatione aequipollenti, inveniuntur in notione eiusdem, data a Benedicto XIV. Sunt autem sequentes:

- a) Servus Dei debet esse in antiqua possessione cultus publici ecclesiastici;
- b) cultus debet inniti virtutibus heroicis aut martyrio;
- c) historici fidei digni debent testari de fama miraculorum eiusdem. His conditionibus accedit decretum Summi Pontificis, quo Servus Dei in universa Ecclesia colendus declaratur.”

Prema Crnici ispunili su se svi već navedeni uvjeti, da blaženog Nikolu Tavelića Papa proglasi svecem. Crnica je još želio, kao pravnik, posebno to naglasiti u drugom djelu: *Nova disciplina canonica circa canonizationem aequipollentem cum speciali respectu ad B. Nicolaum Tavelić, Ord. Minorum, Martyrem*, Zagreb, 1961. (38 stranica – ciklostil), ali ovo djelo nije moglo biti uvršteno u *Summarium*, jer je napisano kasnije od objavljivanja *Summarium* (1961.), a nije isključeno da je poslužilo pravnom shvaćanju načina proglašenja nekoga svecem s pomoću ekvipolencije, posebno nakon intervencije pape Ivana XXIII. kada je on, prema Crnici, za sličan slučaj proglasio mučenika svetim 1960. godine.

Crnica je napisao radi proglašenja svetim blaženoga Nikole Tavelića uz već citirana djela, još djela na hrvatskome, latinskom i talijanskom jeziku.

- Život, štovanje i milosti *bl. Nikole Tavelića*, Šibenik, 1958.⁴⁰

⁴⁰ Ante CRNICA, *Život, štovanje i milosti Bl. Nikole Tavelića*, Šibenik, 1958. (c.), na str. I u predgovoru Crnica piše: „Pitanjima, koja se odnose na našega slavnog zemljaka Bl. Nikole Tavelića, bavim se već nekih 20 godina. Kroz to vrijeme napisao sam i nekoliko većih i manjih radova na hrvatskom, latinskom i talijanskom jeziku. Neki su od njih objelodanjeni u našim i stranim listovima i časopisima.” Veoma je važno ono što je Crnica napisao, citirajući *Hrvatsku stražu*, 14. ožujka 1939., br. 61, kako je kardinal H. Pellegrinetti uputio Hrvatima g. 1939: „Veliki

- *Bl. Nikola Tavelić – Naš uzor*, dio I, Zagreb, 1960., II. izdanje, Zagreb, 1961.
- *Biser hrvatskog naroda – Bl. Nikola Tavelić, jeruzalemski mučenik i čudotvorac*, Šibenik, 1965.
- *Taumaturgus Croaticus – B. Nicolaus Tavelić, Martyr Hierosolimitanus*, Šibenik, 1965.

To bi djelo, prema našim istraživanjima, bilo posljednje pisano i objavljeno, samostalna knjiga fra Ante Crnice za njegova života. I djela koja je Crnica napisao o blaženome Nikoli Taveliću poslije 1960. nisu mogla biti uvrštena u *Summarium*, jer je *Summarium* objavljen 1961. godine, a kako nam je poznato, *Summarium* je tekst koji je Kongregacija za obrede dala stručnjacima prije 1961. radi iznošenja mišljenja, tj. da im olakša donijeti pojedinačno mišljenje o predmetu, već prema tome kako je bilo propisano u vođenju postupka za kanonizaciju.

Ovdje treba naglasiti kako je Kongregacija obreda mogla konzultirati Crničina djela i nakon objavljenoga *Summarium*, 1961. godine jer je, naime, blaženi Nikola Tavelić proglašen svetim tek 1970. godine, dakle godinu dana nakon smrti fra Ante Crnice (1969.).

ZAKLJUČAK

Na kraju ovoga članka možemo reći da je fra Ante Crnica bio zaslužni djelatnik za proglašenje blaženoga Nikole Tavelića prvim svecem iz hrvatskoga naroda. Za proglašenje svetim blaženoga Nikole Tavelića Crnica se pokazao kao znanstvenik, crkveni pravnik i povjesničar. U radu oko proglašenja Nikole Tavelića, svecem Katoličke Crve, uporan je, ustrajan, stručan i neustrašiv.

Nakon mukotrpnih povijesnih i pravnih dokazivanja, rasvjetljenja (*Historico-*

-juridica dilucidatio) i razjašnjenja o mučeništvu i junačkim djelima Nikole Tavelića, a što je sve bilo poznato, preko Crničina pisanja, mjerodavnim crkvenim vlastima u Rimu, urodilo je plodom da je papa Pavao VI. 1970. godine proglasio Nikolu Tavelića svecem Katoličke Crkve. Radišni i uporni fra Ante Crnica, preminuo je u Gospodinu, 1969. godine, a da nije dočekao 1970. godi-

---

je nedostatak kod vas, što ne štujete svoje svete ljude. Koliko je samo bilo velikih mučenika! Pa tko o njima što zna?" A. CRNICA, *Život, štovanje i milosti Bl. Nikole Tavelića*, str. III.

nu i proglašenje svecem Nikole Tavelića. Možemo, s pravom, reći da je fra Ante Crnica, uza sve poznate i nepoznate promicatelje slave i štovanja blaženoga Nikole Tavelića bio „prezaslužan” kako na prvoj stranici *Summarium-a* vlastoručnom rukom piše, postulator, dr. Zorić: „Mnogop. Ocu Dr. Anti Crnici O. F. M. prezaslužnom Vice-Postulatoru u znak zahvalnosti i štovanja Dr. Krešimir Zorić Postulator Rim, 24. II. 1961.”, a fra Josip Soldo piše da je Crnica bio „najzaslužniji” za proglašenje blaženoga Nikole Tavelića svetim.⁴¹ Mi bismo još nadodali da je Crnica svojim upornim radom, pronicavim duhom i sposobnošću crkvenog pravnika, teologa i povjesničara umnogome doprinio da Hrvati, napokon, imaju prvoga sveca sv. Nikolu Tavelića, hrvatskoga roda. Katolička Crkva, Hrvatska, hrvatski Bribir i Šibenik te franjevački red ponose se svetim Nikolom Tavelićem.

*Summarium
Dr. Ante Crnica O. F. M.
Vice-Postulator
in qua gratias
et honoris
Dr. Krešimir Zorić
Postulator
Rim 24. II. 1961.*

⁴¹ „Crnica je, kao vice-postulator u kauzi kanonizacije *Nikole Tavelića*, bio najzaslužniji da je taj sin našega naroda proglašen svecem (1970).” *Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja* (Šematizam), tekst je napisao fra Josip Ante Soldo, Split, 1979., str. 31.

Summary

With the introduction and conclusion the work is divided into five chapters. The first chapter speaks of Fr. Ante Crnica in the role of vice-postulator in the canonization of Blessed Nicholas Tavelic, who was a Croat, priest and Franciscan, who together with three other Friars (OFMs) "gained the palm of martyrdom" in Jerusalem in November 14, 1391. The second chapter contains several important moments of the process and history of canonization of Nikola Tavelic, and the third chapter is devoted to the period since 1958 when an intense promotion of Blessed Nikola Tavelić began. In the fourth chapter, the author presents the very beginnings of Fr. Ante Crnica's writing about Blessed Nikola Tavelić and ends the article with the theme of canonization by the equipollence. In the end, the author finds that Fr. Ante Crnica was a deserving worker for the canonization of Blessed Nicholas Tavelic who was the first saint of the Croatian people. For the canonization of Blessed Nicholas Tavelic, Crnica proved to be a scholar, a church lawyer, a historian and also persistent, professional and fearless.

Keywords: Ante Crnica; Nikola Tavelić; Franciscans; canonization; Croat